

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 99/2011-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna zloženého z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika 22. júna 2011 prerokoval návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej advokátom JUDr. R. M., B., na začatie konania podľa čl. 125 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 2 ods. 1 v časti „znížený podľa ods. 2“, § 2 ods. 2 a § 29g ods. 1, 4, 8 a 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o súlade § 2 ods. 1 v časti „znížený podľa ods. 2“, § 2 ods. 2, § 29g ods. 1 vo vzťahu k sudcom a § 29g ods. 4, 8 a 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky

č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, p r i j í m a na ďalšie konanie.

2. P o z a s t a v u j e účinnosť § 2 ods. 1 v časti „znížený podľa ods. 2“, § 2 ods. 2, § 29g ods. 1 vo vzťahu k sudcom a § 29g ods. 4, 8 a 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 28. januára 2011 doručený návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov“ alebo „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorým sa domáhali, aby ústavný súd po prijatí tohto návrhu na ďalšie konanie a po jeho prerokovaní nálezom vyslovil, že ustanovenia § 2 ods. 1 v časti „znížený podľa ods. 2“, § 2 ods. 2 a § 29g ods. 1, 4, 8 a 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej aj „napadnuté ustanovenia zákona“), nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

V odôvodnení svojho návrhu skupina poslancov okrem iného uviedla:

„... Národná rada Slovenskej republiky schválila na svojom zasadnutí dňa 2. 12. 2010 zákon č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.“

Tento zákon „sa dotýka platových pomerov sudcov. Napriek tomu bol predložený do Národnej rady Slovenskej republiky a schválený v Národnej rade Slovenskej republiky bez toho, aby sa v rámci legislatívneho procesu mohla k nemu relevantne vyjadriť Súdna rada Slovenskej republiky. Súdna rada Slovenskej republiky svojím uznesením z 30. 11. 2010 vyslovila s návrhom zákona nesúhlas v súlade s ust. § 4 ods. 1 písm. f) zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, a to aj z dôvodu zásahu do garancií nezávislosti sudcov. Národná rada Slovenskej republiky sa s predmetným uznesením, doručeným predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky neoboznámila a počas prerokovania predmetného návrhu zákona Národnou radou Slovenskej republiky nebolo predsedovi Súdnej rady umožnené stanovisko Súdnej rady predniesť.

Podľa ustanovenia § 1 zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky účelom tohto zákona je upraviť platy, funkčné príplatky, paušálne náhrady a náhrady ďalších výdavkov poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, členov vlády Slovenskej republiky, sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, ostatných sudcov Slovenskej republiky, predsedu a podpredsedov Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky a generálneho prokurátora Slovenskej republiky tak, aby bola zvýraznená reálna deľba štátnej moci a rovnosť jej jednotlivých zložiek.

Zákon č. 120/1993 Z. z. ďalej ustanovuje vymeriavací základ, od ktorého sa odvodzujú platy sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj ostatných súdov.

Týmto vymeriavacím základom je plat poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Podľa doterajšej právnej úpravy ust. § 2 ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. účinnej do 31. 12. 2010 poslancovi Národnej rady Slovenskej republiky patrí plat vo výške 3-násobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, zaokrúhlenej nahor na celé euro. Nová napadnutá právna úprava zachovala vymeriavací základ vo výške 3-násobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR, avšak zaviedla zníženie uvedené v ust. § 2 ods. 2 citovaného zákona. Podľa prechodných ustanovení k právnej úprave účinnej od 1. 1. 2011 sa pre zníženie vymeriavacieho základu podľa § 2 ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z. použije ustanovenie uvedené v ust. § 29g ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. podľa ktorého v roku 2011 zníženie podľa § 2 ods. 2 je 15 %.

V zmysle vyššie uvedeného ustanovenia § 29g ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. došlo teda k zníženiu vymeriavacieho základu - platu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky o 15 %, od ktorého sa odvodzujú aj platy sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky a ostatných súdov.

Podľa ust. § 16 ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. prvá veta Sudcovi Ústavného súdu Slovenskej republiky patrí plat vo výške 1,3-násobku platu poslanca mesačne.

Podľa ust. § 23 ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. priemerným platom sudcu Slovenskej republiky je plat poslanca uvedený v § 2. Podľa ust. § 23 ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z. platové pomery sudcov Slovenskej republiky ustanoví podľa zásady uvedenej v odseku 1 osobitný predpis.

Osobitným predpisom, ktorý ustanovil platové pomery sudcov je zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Podľa ust. § 66 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov základným platom sudcu najvyššieho súdu a sudcu Špecializovaného trestného súdu je plat rovnajúci sa 1,3 násobku platu poslanca národnej rady mesačne, ktorý mu patrí od prvého dňa mesiaca, v ktorom bol na najvyšší súd alebo Špecializovaný trestný súd pridelený alebo preložený.

Podľa ust. § 67 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. priemerným platom sudcu podľa osobitného predpisu sa rozumie plat v 1. platovej skupine a v 3. platovom stupni.

Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že priemerným platom sudcu je plat vo výške 100 percent platu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Od tejto sumy sa odvodzujú platy sudcov na ostatných súdoch (krajských a okresných).

Podľa ust. § 67 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. základný plat sudcov zaradených do jednotlivých platových stupňov a jednotlivých platových skupín sa určuje z priemerného platu podľa osobitného predpisu (plat poslanca NR SR) tak, že sudcovia okresných súdov a krajských súdov sa na potreby určenia základného platu zaraďujú do dvoch platových skupín a do siedmich platových stupňov. Sudcovia okresných súdov sa zaraďujú do platovej skupiny I a sudcovia krajských súdov sa zaraďujú do platovej skupiny II. Do siedmich platových stupňov sa sudcovia zaraďujú podľa dĺžky praxe rozhodujúcej na zaradenie do príslušného platového stupňa.

Z ust. § 67 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. teda vyplýva, že sudcom krajských súdov v platovej skupine II patrí základný plat v prvom až siedmom platovom stupni v rozpätí 95 % až 125 % priemerného platu sudcu. Sudcom okresných súdov zaradených v platovej skupine I patrí základný plat v prvom až siedmom platovom stupni v rozpätí 90 % až 120 % priemerného platu.

Podľa ustanovenia § 71 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. základný plat sudcov najvyššieho súdu a ostatných sudcov a funkčný príplatok podľa tohto zákona tvoria funkčný plat sudcu.

Podľa ust. § 84 zákona č. 385/2000 Z. z. znížiť funkčný plat sudcu možno len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho súdu.

Z praktického hľadiska sa sudcovi určuje plat v závislosti od priemerného platu sudcu, ktorý je odvodený od platu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky vo výške 3-násobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve za predchádzajúci kalendárny rok.

Pre účely výpočtu platu sudcu do 31. 12. 2010 sa priemerný plat sudcu vždy určoval na základe vyššie uvedených ustanovení a to aj napriek tomu, že pre vybrané skupiny ústavných činiteľov došlo k zníženiu resp. zmrazeniu plátov.

Podľa ust. § 29e ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. poslancovi, poslancovi Európskeho parlamentu, prezidentovi a členovi vlády patrí v roku 2009 plat vo výške určenej v roku 2008. V roku 2009 bol na základe uvedeného ustanovenia odchyľne určený plat vyššie

uvedených ústavných činiteľov (poslanec NR SR, poslanec Európskeho parlamentu, prezident Slovenskej republiky a člen vlády) a to tak, že vymeriavacím základom pre určenie výšky platov nebola priemerná mzda v národnom hospodárstve za rok 2008, ale zotrvala úprava zo základu za rok 2007. Absenciou zvýšenia, došlo k praktickému zníženiu platu pre vyššie uvedených ústavných činiteľov o 8,1 %.

Zákonodarca v tom čase správne identifikoval možný zásah do moci súdnej a prípadný rozpor s Ústavou, a v zmysle uvedeného prijal ust. § 29e ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z., podľa ktorého ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na ostatných ústavných činiteľov a osoby, s výnimkou odseku 3, ktorých plat sa odvodzuje z platu poslanca; ich plat v roku 2009 sa určí podľa § 2 a 27. Na základe uvedeného ustanovenia boli účinky zníženia platov v roku 2009 vylúčené čo sa týka ostatných ústavných činiteľov, medzi ktorými boli sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky, ostatní sudcovia Slovenskej republiky, ako aj generálny prokurátor Slovenskej republiky. Pre týchto sa teda určil základný plat v nezniženej výške, ktorého vymeriavacím základom - priemerným platom bol 3-násobok priemernej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve za rok 2008.

Pre rok 2010 sa prijala obdobná právna úprava. Podľa ust. § 29f ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. poslancovi, poslancovi Európskeho parlamentu, prezidentovi a členovi vlády patrí v roku 2010 plat vo výške určenej v roku 2008. V roku 2010 bol na základe uvedeného ustanovenia odchylné určený plat vyššie uvedených ústavných činiteľov (poslanec NR SR, poslanec Európskeho parlamentu, prezident Slovenskej republiky a člen vlády) a to tak, že vymeriavacím základom pre určenie výšky platov nebola priemerná mzda v národnom hospodárstve za rok 2009, ale zotrvala úprava zo základu za rok 2007. Absenciou zvýšenia, došlo k praktickému ďalšiemu zníženiu platu pre vyššie uvedených ústavných činiteľov o ďalšie 3 %.

Aj v tejto právnej úprave však zákonodarca vylúčil účinky zníženia platov na ostatných ústavných činiteľov, mimo iného aj sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky a ostatných sudcov Slovenskej republiky, ako aj generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Pre týchto právna úprava účinná od 1. 1. 2010 ponechala pre rok 2010 základný plat v nezniženej výške, ktorého vymeriavacím základom - priemerným platom bol 3-násobok priemernej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve za rok 2009.

Napadnutá právna úprava sa od doterajších právnych úprav znižovania platov ústavných činiteľov líši okrem iného najmä v osobnom rozsahu, t. j. na aké subjekty sa znižovanie vzťahuje. Pokiaľ právne úpravy účinné k 1. 1. 2009 (ust. § 29e ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z.) ak 1. 1. 2010 (§ 29f ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z.) sa týkali len znižovania platov predstaviteľov výkonnej a zákonodarnej moci (poslanec NR SR, poslanec Európskeho parlamentu, prezident Slovenskej republiky a člen vlády), napadnutá právna úprava znižuje platy aj predstaviteľom moci súdnej.

S účinnosťou od 1. 1. 2011 prijala Národná rada Slovenskej republiky právnu úpravu, podľa ktorej sa priemerný plat sudcu zníži v dôsledku ust. § 29g ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. o 15 %. Následne sa pre rok 2011 zvýši plat sudcu ústavného súdu (§ 29g ods. 4 zákona č. 120/1993 Z. z.) o 5 %, rovnako sa o 5 % zvýši priemerný plat sudcu (§ 29g ods. 8 zákona č. 120/1993 Z. z.), ako aj plat sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a sudcu Špecializovaného trestného súdu.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v roku 2011 sa plat sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj platy sudcov ostatných súdov znížia.

Pre roky 2012 a nasledujúce prijal zákonodarca mechanizmus, na základe ktorého bude výška platu ústavných činiteľov znížená v závislosti od podielu schodku rozpočtu verejnej správy Slovenskej republiky a hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa plat poslanca vypočítava, zverejneného Európskou komisiou (Eurostatom) v apríli kalendárneho roka, na ktorý sa plat poslanca vypočítava (ust. § 2 ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z.).

Zníženie platov v ďalších rokoch (od r. 2012) sa teda viaže na vývoj schodku rozpočtu verejnej správy v závislosti od HDP. ...

Z vyššie uvedeného... vyplýva, že plat sudcov Slovenskej republiky bude od účinnosti právnej úpravy v značnej miere pohyblivý a nepredvídateľný.

Ust. § 2 ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. predpokladá, že sudcovi patrí plat v závislosti od výšky priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve Slovenskej republiky. Ust. § 2 ods. 2. zákona č. 120/1993 Z. z. ďalej predpokladá, že zníženie na príslušný kalendárny rok sa vykoná podľa výsledkov podielu schodku rozpočtu verejnej správy Slovenskej republiky a hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa plat poslanca

vypočítava, zverejneného Európskou komisiou (Eurostatom) v apríli kalendárneho roka. Už z uvedeného je zrejmé, že právna úprava obsiahnutá v ust. § 2 ods. 1 a 2 zákona č. 120/1993 Z. z. obsahuje zrejmé technické a legislatívne nedostatky. Z povahy veci, ako aj zo samotných citovaných ustanovení vyplýva, že k určeniu výšky priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa plat poslanca vypočítava, nemôže dôjsť ani v januári ani vo februári príslušného kalendárneho roka. V tomto čase totiž nemôže byť známa priemerná nominálna mzda v hospodárstve. Štatistický úrad Slovenskej republiky zverejňuje túto informáciu až v marci nasledujúceho kalendárneho roka. Navyše k určeniu podielu schodku rozpočtu a HDP dôjde pre príslušný rok až zverejnením Európskou komisiou (Eurostatom) v apríli kalendárneho roka.

Nakoľko výška priemernej nominálnej mzdy za predchádzajúci kalendárny rok, ako aj zníženie v závislosti od podielu schodku rozpočtu a HDP budú objektívne známe až po dvoch uplynulých výplatných termínoch, nie je zrejmé, akým spôsobom bude sudcom určený plat na začiatku príslušného kalendárneho roka a od kedy je účinné určenie výšky platu a určenie jeho zníženia. V právnej úprave absentuje spôsob, akým sa vporiadajú nároky sudcov po tom, ako budú známe všetky údaje nevyhnutné k určeniu správnej výšky platu sudcov (apríl príslušného roka), pričom zákon ustanovuje nárok na takto vypočítaný plat už od januára príslušného kalendárneho roka. “.

Pokiaľ ide o rozpor napadnutých ustanovení zákona s čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, «navrhovatelia považujú za neprijateľné, aby výkonná a zákonodarná moc redukovali, alebo inak obmedzovali podmienky odmeňovania sudcov, pretože je to v rozpore s princípom trojdelenia moci v demokratickom štáte a nezávislosti súdnej moci. Hmotné zabezpečenie sudcov musí byť chápané ako stabilné a neredukovateľné, nesmie sa stať pohyblivým činiteľom, s ktorým môže výkonná a zákonodarná moc ľubovoľne nakladať.

... možno tvrdiť, že nezávislosť a nestrannosť sú nevyhnutnými atribútmi súdnej moci a je možné ich považovať za ústavné zásady. Jednou zo záruk sudcovskej nezávislosti je pritom aj platové ohodnotenie sudcov tak, ako to vyplýva z ust. § 4 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z., podľa ktorého štát zabezpečuje nezávislosť sudcov aj ich hmotným zabezpečením.

Navrhovatelia sú toho názoru, že znížením platov sudcov dochádza k narušovaniu ich právnej istoty v ich materiálnom zabezpečení a zasahuje sa tým do nezávislosti sudcovskej moci. Podľa názoru ústavného súdu „plat sudcu by mal byť stabilnou a nemanipulovateľnou veličinou, a nemal by byť pohyblivým faktorom, s ktorým môže kalkulovať aktuálne vládne zoskupenie. Zásahy zákonodarcu do oblasti materiálneho zabezpečenia sudcov, za ktoré možno považovať aj platové reštrikcie, resp. zmrazenie platov, či odopieranie zákonom ustanovenej zložky platu narúšajú právnu istotu sudcov (PL. ÚS 12/05).“

... Od účinnosti zákona č. 120/1993 Z. z. sa zníženie platov nikdy nerealizovalo. Navrhovatelia v tejto súvislosti zníženie platov vidia ako zásah do základnej právnej istoty sudcu na zákonom priznaný plat. Doterajší platový základ zodpovedajúci trojnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy je tým objektívnym východiskom, ktorý sa od roku 1993 osvedčil. Trojnásobok nominálnej mesačnej mzdy je objektívnym ukazovateľom, ktorý objektívne a bez zásahu inej moci automaticky reaguje na stav v spoločnosti. Plat sudcu určený výlučne za pomoci tohto ukazovateľa, bude spĺňať požiadavky na primerané hmotné zabezpečenie sudcu kopírujúce vývoj v iných povolaniach (teda aj právnických). Záruku nestranného a nezávislého rozhodovania súdov môže Slovenská republika naplniť len vtedy, pokiaľ bude sudca po materiálnej stránke zabezpečený spôsobom, ktorý bude zodpovedať stavu a vývoju odmeňovania v iných právnických povolaniach (notár, exekútor, advokát). Podľa názoru navrhovateľov, intenzita zásahu do platových pomerov sudcov dosiahla takú úroveň, že možno jednoznačne konštatovať rozpor s ústavným princípom nezávislosti sudcov.

Zabezpečenie stability a nezávislosti odmeňovania sudcov je nevyhnutné aj z hľadiska osobitného postavenia sudcov. Sudcovia majú svoj plat ako jediný zdroj príjmu. Podľa ust. § 23 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. výkon funkcie sudcu je nezlučiteľný s funkciou v inom orgáne verejnej moci, so štátnozamestnaneckým pomerom, s pracovným pomerom, s obdobným pracovným vzťahom, s podnikateľskou činnosťou, s členstvom v riadiacom alebo kontrolnom orgáne právnickej osoby, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť, ani s inou hospodárskou alebo zárobkovou činnosťou okrem správy vlastného majetku, vedeckej, pedagogickej, literárnej alebo umeleckej činnosti a okrem členstva v súdnej rade. Základom sudcovskej nezávislosti počas celej doby výkonu funkcie sudcu,

často ako celoživotného povolania, je hmotné zabezpečenie založené výlučne na plate sudcu. Sudca nemôže byť preto závislý na krátkodobých zmenách politických rozhodnutí a nálad rôznych politických zoskupení. ...

Akákoľvek, čo i len minimálna miera vplyvu súdnych rozhodnutí na rozpočet verejnej správy sa nesmie podľa názoru navrhovateľov premietnuť do platových pomerov sudcov. Sudcovia musia byť pri svojej rozhodovacej činnosti nezávislí nielen od akejkoľvek inej moci, ale aj od účastníkov konania - teda aj od štátu, a nezávislí sa musia aj javiť. Sudca v dôsledku prijatia napadnutej právnej úpravy svojím rozhodnutím môže ovplyvniť aj výšku svojho platu, čo je v priamom rozpore s ústavným princípom nezávislej súdnej moci. Sudca, ktorý rozhoduje priamo o tom, či štát bude alebo nebude úspešný v sporoch uvedeného druhu, sa ani pri vynaložení všetkého úsilia nebude javiť ako nezávislý, pokiaľ jeho platové pomery budú závislé od toho, ako sa bude vyvíjať schodok verejných financií rozpočtu.

Napadnutými ustanoveniami sa teda nielenže znižujú platové nároky sudcov v roku 2011, ale ich nároky budú závislé od vývoja makroekonomických ukazovateľov v štáte, za ktoré zodpovednosť nesie vláda Slovenskej republiky a Národná rada Slovenskej republiky. Navyše právna úprava spôsobuje ohrozenie, že kedykoľvek môže vzniknúť podozrenie z možného rozporu záujmov, keď sudca rozhoduje v právnych veciach, ktoré majú vplyv na rozpočet verejnej správy. Takýto možný rozpor záujmov nemožno nijakým spôsobom u žiadneho sudcu vylúčiť, nakoľko rozpor záujmov vzniká na oboch stranách zo zákona (povinnosť rozhodnúť vo veci, právo na odmeňovanie v zmysle napadnutej právnej úpravy).».

Rozpor s princípmi právneho štátu vidia navrhovatelia najmä v tom, že „napadnutou právnou úpravou sa znižujú už priznané základné platy sudcov. Základný plat sudcu sa v dôsledku schválenia napadnutej právnej úpravy vracia do stavu pred valorizáciou, ktorá prebehla v rokoch 2010 a 2009, hoci táto valorizácia bola sudcom podľa zákona priznaná (na rozdiel od iných ústavných činiteľov - poslancov NR SR, poslancov Európskeho parlamentu atď.). Z uvedeného dôvodu teda jednoznačne dochádza k porušeniu princípu právnej istoty. Dôsledkom zníženia vymeriavacieho základu podľa napadnutej právnej úpravy, je zníženie už priznaného nároku, a to základného (a teda aj funkčného) platu sudcu priznaného podľa doterajších právnych predpisov k 1. 1. 2010. Podľa ust. § 71 zákona

č. 385/2000 Z. z. funkčný plat, jeho výšku a zloženie, oznámi správa súdu sudcovi písomne. Oznámenie v zmysle citovaného ustanovenia má formu a povahu individuálneho správneho aktu. V zmysle uvedeného vzniká sudcovi právny nárok na výplatu platu vo výške stanovenej v oznámení vydanom v súlade s ust. § 71 zákona č. 385/2000 Z. z.

Napadnutá právna úprava je v priamom rozpore s ust. § 84 zákona č. 385/2000 Z. z., podľa ktorého znížiť funkčný plat sudcu možno len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho súdu.

Funkčný plat sudcu zahŕňa podľa ust. § 71 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. základný plat sudcu a funkčný príplatok. Pokiaľ teda právna úprava uvedená v zákone č. 120/1993 Z. z. upravuje zníženie základného platu sudcu, a tým aj funkčného platu sudcu, v súčasnosti platná právna úprava ust. § 84 zákona č. 385/2000 Z. z. upravuje zákaz možnosti zníženia funkčného platu sudcu.

Z uvedeného vyplýva jednoznačný, vzájomný rozpor oboch právnych úprav rovnakej právnej sily, čo je v rozpore s princípom právneho štátu vyplývajúcim z čl. 1 ods. 1 Ústavy. Zákon č. 120/1993 Z. z. je všeobecným právnym predpisom, *lex generalis*, na ktorý nadväzuje špeciálny právny predpis, zákon č. 385/2000 Z. z., najmä špeciálnou úpravou týkajúcou sa sudcov v ustanovení § 84 zákona č. 385/2000 Z. z., podľa ktorého znížiť funkčný plat sudcu možno len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho súdu.

Je neprípustné, aby sa všeobecná právna úprava dostala do rozporu so špeciálnou právnou úpravou a špeciálna právna úprava má vždy aplikačnú prednosť i pri vnútorných konfliktoch právnych predpisov. Zdôrazňujeme, že ust. § 84 zákona č. 385/2000 Z. z. má aplikačnú prednosť a je vyjadrením ústavnej zásady nezávislosti súdnictva.

Nemožno prijať teda argument, že sa použije právna úprava uvedená v zákone č. 120/1993 Z. z. ako *lex specialis*, a to aj vzhľadom k tomu, že by v takom prípade išlo aj o nepriamu novelizáciu zákona iným zákonom, výslovne zakázanú v zmysle legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky. Podľa čl. 10 Legislatívnych pravidiel vlády, nepriama novelizácia zákona, t. j. zmeny a doplnenie iného zákona ustanoveniami navrhovaného zákona bez uvedenia jeho úplnej citácie v samostatnom článku označenom rímskou číslicou (číslicami), je neprípustná. Aj uvedená skutočnosť potvrdzuje, že schválenie napadnutej právnej úpravy porušilo základné princípy právneho štátu.

V súlade s vyššie uvedeným, napadnutou právnou úpravou sa znižujú už priznané nároky sudcov. Zákonodarca a ani predkladateľ návrhu zákona (vláda Slovenskej republiky) nepreukázali, že by dôvodom na tak vážny zásah do súdnej moci a zásah do hmotného zabezpečenia sudcov bolo odôvodnené závažnými okolnosťami z hľadiska hospodárskych výsledkov štátu. Navyše, aj v súčasnosti platná a účinná právna úprava obsiahnutá v ust. § 84 zákona č. 385/2000 Z. z. pripúšťa, že znížiť funkčný plat sudcu možno len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho súdu. Nakoľko zákonodarca a navrhovateľ nepreukázali, že takéto zmeny sú absolútne nevyhnutné vzhľadom na potreby ekonomiky štátu, je zníženie zákonného platu sudcov podľa názoru navrhovateľov porušením zákazu svojvôle v činnosti štátneho orgánu. Je neakceptovateľné, aby odmeňovanie sudcov bolo viazané na schodok rozpočtu verejných financií, o ktorom rozhoduje vláda Slovenskej republiky, výkonná moc svojou hospodárskou politikou a Národná rada Slovenskej republiky schválením zákona o štátnom rozpočte na príslušný kalendárny rok.

Priznané nároky sudcov na také materiálne zabezpečenie, ktoré nemôže byť svojvoľne menené, je nutné chápať ako conditio sine qua non v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte. ...

Je teda zrejmé, že aj zmena zákona upravujúca platové pomery sudcov je povinná rešpektovať Ústavou upravenú a garantovanú nezávislosť súdnej moci a sudcovskú nezávislosť v zmysle čl. 141 ods. 1 Ústavy a čl. 144 ods. 1 Ústavy.

Národná rada Slovenskej republiky schválením napadnutej právnej úpravy prekročila svoju právomoc danú v čl. 2 ods. 2 Ústavy. Ústavný súd dňa 5. februára 1998 podal tento výklad: len taký postup orgánu štátu, ktorý zohľadňuje ústavné princípy citovaného ustanovenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky spôsobom a v rozsahu uvedenom vyššie pod bodom 1, je naplnením princípu právnej istoty ako nediľnej súčasti právneho štátu v zmysle čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Základnou podmienkou v materiálnom právnom štáte je dôsledné dodržiavanie kompetencií orgánmi verejnej moci. Podľa názoru Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky verejnú moc vykonáva štát predovšetkým prostredníctvom moci zákonodarnej, výkonnej a súdnej a za určitých podmienok ju môžu vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov. Národná rada Slovenskej republiky schválením napadnutých ustanovení zákona č. 120/1993 Z. z.

nekonala na základe Ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovil zákon. Národná rada Slovenskej republiky prekročila svoje kompetencie, a to prijatím právnej úpravy, ktorá je v priamom rozpore s citovanými článkami Ústavy Slovenskej republiky.“

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti a argumenty skupina poslancov sa domáha prijatia predmetného návrhu na ďalšie konanie a následne navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

«Ustanovenie § 2 ods. 1 zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v časti slov „znížený podľa ods. 2“, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy, s čl. 2 ods. 2 Ústavy, s čl. 141 ods. 1 Ústavy a s čl. 144 ods. 1 Ústavy.

Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy, s čl. 2 ods. 2 Ústavy, s čl. 141 ods. 1 Ústavy a s čl. 144 ods. 1 Ústavy.

Ustanovenie § 29g ods. 1, 4, 8, 9 zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy, s čl. 2 ods. 2 Ústavy, s čl. 141 ods. 1 Ústavy a s čl. 144 ods. 1 Ústavy.»

Skupina poslancov súčasne navrhuje, aby ústavný súd „podľa čl. 125 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s § 38 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov pozastavil účinnosť“ napadnutých ustanovení zákona, pretože „napadnutá právna úprava negatívne zasiahne do materiálneho zabezpečenia vyše 1200 sudcov a 700 prokurátorov. Zníženie materiálneho zabezpečenia sudcov, dokonca v rozpore s iným ustanovením právneho predpisu rovnakej právnej sily, je porušením princípu materiálneho právneho štátu. ...

V prípade, že by nedošlo k pozastaveniu účinnosti napadnutých ustanovení zákona, reálne dochádza k ohrozeniu nezávislosti súdnictva v dôsledku degradujúceho, neústavného a svojvoľného zníženia hmotného zabezpečenia sudcov, a tým zásahu do sudcovského statusu. U napadnutej právnej úpravy ide jednoznačne o dôvodné podozrenie, že porušuje a ohrozuje princípy právneho štátu. Teda vzhľadom na možnosť vzniku nezvratných skutočností s negatívnym dopadom na výkon funkcie sudcu, ktorý má garantovať rovnovážnosť troch mocí v právnom štáte, sú splnené kritériá uvedené v článku 125 ods. 2 Ústavy na pozastavenie účinnosti uvedeného ustanovenia...“.

II.

1. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou(...)

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily..., môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd návrh predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že návrh skupiny poslancov obsahuje všetky náležitosti uvedené v § 20 a § 37 zákona o ústavnom súde a spĺňa procesné podmienky, za splnenia ktorých ústavný súd môže vec prerokovať a o nej rozhodnúť.

Na základe uvedeného ústavný súd v zmysle § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia v bode 1.

2. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy a v nadväznosti na to podľa § 38 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prijme návrh na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.

Podľa názoru ústavného súdu sú splnené podmienky aj na pozastavenie účinnosti napadnutého § 2 ods. 1 v časti „znížený podľa ods. 2“, § 2 ods. 2, § 29g ods. 1 vo vzťahu k sudcom a § 29g ods. 4, 8 a 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení zákona č. 500/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vzhľadom na to, že ďalšie uplatňovanie týchto ustanovení môže ohroziť porušenie princípov materiálneho právneho štátu a nezávislosti súdnictva vyplývajúcich z čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a hrozí aj iný vážny nenapraviteľný následok, na ktorý poukázali navrhovatelia. Vzhľadom na tieto skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

Podľa čl. 125 ods. 5 ústavy platnosť rozhodnutia o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení zákona zanikne vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, ak toto

rozhodnutie o pozastavení účinnosti ústavný súd už predtým nezruší, pretože pominuli dôvody, pre ktoré bolo prijaté.

3. Ústavný súd poznamenáva, že niektoré napadnuté ustanovenia zákona obsahujú mechanizmus úpravy (znižovania) platov *viacerych* ústavných činiteľov, ktorých plat sa odvíja od platu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Z návrhu skupiny poslancov, z argumentácie uvedenej v tomto návrhu a tiež z označených referenčných noriem však vyplýva, že predmetný návrh je uplatnený iba vo vzťahu k určitej kategórii adresátov, konkrétne vo vzťahu k sudcom. Pretože ustanovenia týkajúce sa množiny ústavných činiteľov sa v okolnostiach danej veci prekrývajú s ustanoveniami týkajúcimi sa sudcov, predmet tohto konania bolo možné presnejšie a zúžene vymedziť len interpretatívnym dôvetkom: „vo vzťahu k sudcom“. V opačnom prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, či návrh nie je prijatý voči všetkým ústavným činiteľom (a nielen voči sudcom), ktorých platové pomery sú upravené, a to nie izolovane, v napadnutých ustanoveniach zákona (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky taktiež o platoch sudcov sp. zn. PL. ÚS 12/10 zo 7. septembra 2010, dôvetok výroku „*pokud se týká soudce*“).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripájajú odlišné stanoviská sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Ladislava Orosza.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2011